

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—. — Poštno-šekovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrti strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali ogla-
si vsaka beseda Din 1.20.

Desetletnica Društva narodov.

Deseto zborovanje Društva narodov, ki se je vršilo v prvi polovici septembra, je bilo svečanostno. Svečanostno vsled visokega dostojanstva udeležencev, med katerimi je bilo 8 ministrskih predsednikov in 18 zunanjih ministrov. S tako odličnimi udeleženci se morejo ponašati samo zborovanja Društva narodov v Ženevi. Svečanostno pa je to zborovanje bilo tudi radi desetletnice, ki jo slavi Društvo narodov, ki bo 10. januarja 1930 moglo proslaviti svoj deseti rojstni dan.

Društvo narodov je največja mednarodna ustanova za mir na svetu. V njem je sedaj včlanjenih okoli 60 držav. Obžalovati je, da Zedinjene države Severne Amerike še dosedaj niso hotele vstopiti v to Društvo, ki slavi Wilsona, predsednika Zedinjenih držav ameriških kot svojega idejnega očeta in ustanovitelja. Istotako je vredno obžalovanja, da se Rusija ni pridružila ter se pod sedanjim boljševiškim vodstvom noče pridružiti temu Društvu. To je obžalovati iz ozirov mednarodne politike, zlasti pa s slovanskega stališča, ki mu vsled odsotnosti najmočnejše slovanske države manjka največja zaslomba.

Društvo narodov je torej nepopolno. Nepopolno po članih, nepopolno pa tudi po notranjem ustroju. Pregovor pravi, da ni pod solncem nič popolnega. Ta oznaka se tudi drži ženevskega Društva narodov, ki je kakor vse, kar biva na zemlji, v stanju razvoja in izpopolnjevanja. Velik, morda največji njegov nedostatek je pomanjkanje avtoritete, moči in prisilnih sredstev, s katerimi bi moglo Društvo podvreči posamezne države svoji volji in svojim ukrepom. Krivo moderno pojmovanje o suverenosti (vrhovni oblasti in neodvisnosti) države je poleg sebičnosti nekaterih držav in državnikov največja ovira pri tem, da se ne more Društvo narodov izoblikovati in ustanoviti tista naddržavna avtoriteta, ki je potrebna za njegovo uspešno delovanje.

Kljub vsem nedostatkem pa je Društvo narodov mnogo storilo in dosti doseglo na polju pomirjenja duhov in na polju socialne in higijske zakonodaje. O njegovih nalogah v bližnji bodočnosti so govorili na njegovem 10. zasedanju vodilni politiki v Evropi, njim na čelu Makdonald, ministrski predsednik Anglije in Briand, ministrski predsednik Francije. Nemške misli

in želje je tolmačil Stresemann, zunanji minister Nemčije, za njim so nastopali zastopniki drugih držav, med njimi čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš in zunanji minister naše države dr. Marinkovič, ki je bil izvoljen kot član sveta Društva narodov, kateri je vodilni in izvršilni organ Društva.

Makdonald je zlasti povdarjal nalogo Društva, da pripravi razorožitev narodov in držav v Evropi in na svetu. »Vojaška poglavja Evrope,« tako je izjavil predsednik angleške vlade, »so zaključena, naj se otvorijo druga upolnejša poglavja. Kot nekak predpogoj za uspeh razorožitvene akcije v Evropi je postavil zmanjšanje oboroženega stanja na morju ter izrazil nado, da kmalu pride do pogodbe med Zedinjenimi državami Amerike in med Anglijo o zmanjšanju pomorske oboroženosti. Hkrati je Makdonald ugotovil, da se razorožitev ne da doseči brez čuta varnosti in sigurnosti posameznih držav. Ker tega čuta ni, marveč vlada med državami nezaupanje in strah pred bodočim napadom, je vprašanje o razorožitvi tako težko rešiti. Čustvo varnosti in sigurnosti more med narodi povečati ustanova obveznega razsodništva, kateri morajo pristopiti vse države. Brez tega je razorožitev nemogoča. Društvo narodov ima nalogo, da ustanovo obveznega mednarodnega razsodništva izgradi in izpopolni ter potom pripravljalne komisije, ki obstoji v njegovem okrilju, izvrši vse predpriprave za to, da se čim prej skliče splošna konferenca držav za razorožitev ali boljše rečeno za znižanje oboroženosti.

Francoski min. predsednik Briand je z blestečo zgovornostjo opredelil naloge Društva na polju razorožitve ter ohranitve in okrepitve miru. Obrnil se je v to svrhu s svojimi besedami ne samo na državnike, marveč tudi na državljane ter z izbranimi besedami povdarjal velik pomen mladinske vzgoje za idejo miru. Kot stalno jamstvo miru in gospodarskega napredka je priporočal zedinbo evropskih držav v Zedinjene države Evrope. Obljubil je, da

bo o tem vprašanju poslal to spomenico vladam vseh držav. Ko dobi od vlad odgovore glede na zamisel o ustanovitvi Zedinjenih držav, bo na bodočem zasedanju Društva narodov o tem podrobneje poročal. Zanimivo je ugotoviti dejstvo, da so tokrat, ko se je v Ženevi razpravljalo o razorožitvi in o ohranitvi miru, v Aziji, in sicer v Mandžuriji pokali ruski in kitajski kanoni. To pokanje kanonov ni bilo oznanilo miru, marveč napoved vojne nevarnosti. Sredi med to napetost je padla beseda Rikova, bivšega predsednika sveta boljševiških ljudskih komisarjev, o bodoči vojni med boljševizmom in kapitalizmom. Rikov je opominjal rdečo armado, naj se zaveda svoje velike naloge ter naj ohrani v svojih vrstah pravega duha.

O istih vprašanjih, ki sta jih sporočila Makdonald in Briand, je v Ženevi tudi govoril dr. Stresemann in drugi govorniki v zastopstvu svojih držav. Nemški zunanji minister je zopet obširno razpravljal o vprašanju narodnih manjšin ter povdaril veliko nalogo Društva narodov pri rešitvi tega vprašanja. Društvo mora vzeti to vprašanje v njegovi celokupnosti v pretres ter se ne sme samo zadovoljiti z rešitvo pritožb, ki se mu dopošljejo. Dr. Stresemann je slovesno naglasil med drugim to-le mnenje nemške države: »Mir med narodi je tem bolj zasiguran, čim bolj se spoštuje in varuje neoddatno naravno človeško pravo do materinega jezika, kulture in religije brez ozira na državne meje. O državi, ki skuša s sredstvi sile, ki so ji na razpolago, zatreti kulturo manjšin, se more sumiti, da se čuti preslabo, da bi mogla vladati vse narode, ki državi pripadajo.« Dobro bi bilo, da bi dr. Stresemann svoj govor v Ženevi na zasedanju Društva narodov poslal Nemcem v Avstriji in zlasti na Koroškem s priporočilom, naj nemški mogotci na Koroškem upoštevajo njegove nasvete in njegova navodila ter opustijo svojo zatiralno politiko proti koroškim Slovencem. Dokler pa Nemci zatirajo slovanske manjšine, nimajo moralne pravice dati navodila o varstvu narodnih manjšin.

*

Ob desetletnici miru z Avstrijo.

Letos se obhaja desetletnica mirovniških pogodb, ki so določile sedanjo politično karto v Evropi: versajske, senžermenske in trianonske mirovne pogodbe. Te

mirovne pogodbe, ki so bile sklenjene in podpisane leta 1919, so najtrdnjša pravna podlaga za ohranitev miru v Evropi. Kdor bi hotel te mednarodno-